

Обґрунтування нових кваліфікаційних характеристик фахівця/професіонала з дослідження факторів навколишнього середовища

Доповідач:

Паламар Борис Іванович, директор Навчально-наукового інституту громадського здоров'я та профілактичної медицини Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, доктор медичних наук, професор

Співдоповідачі:

Курділь Наталія Віталіївна, кандидат медичних наук, заступник директора ДП «Науковий центр превентивної токсикології, харчової та хімічної безпеки імені академіка Л. І. Медведя МОЗ України»

Устінова Людмила Анатоліївна, завідувач кафедри військової токсикології, радіології та медичного захисту Української військово-медичної академії

Актуальність теми в сучасних викликах

Виклики сьогодення

1. Напрямок розвитку України на євроінтеграцію:

- Постанова КМУ № 1106 від 31.10.2018 «Про затвердження Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС»;
- Указ Президента № 837/2019 «Про Цілі сталого розвитку України до 2030 року».

2. Розвиток і зміни в українському суспільстві:

- Наказ МОЗ №1064, 20.06.2022 «Перелік посад професіоналів у галузі ОЗ та ППП з вищою медичною освітою.

- Наказ №138 від 25.01.2023 «Про затвердження змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я».

- ЗУ «Про освіту» (№ 2145-VIII від 5 вересня 2017 року), стаття 5 (система освіти), стаття 57 (функції Національного агентства кваліфікацій).

2. 3. Війна, зміни клімату, техногенні аварії

Розширена роль фахівця/професіонала

Еколог, аналітик,
комунікатор, кризовий
менеджер, лідер громади
та ін. в одній особі

Недоліки

Немає професійного
стандарту.

Документи щодо
кваліфікації застарілі,
фрагментарні, несумісні
з міжнародними
стандартами.

Визначення ключових проблем у підготовці кадрів фахівця/ професіонала з дослідження факторів навколишнього середовища

- **Брак мультифакторного підходу.** Основні програми не враховують комплексний вплив навколишнього середовища на здоров'я.
- **Відсутність кризової підготовки.** Недостатня підготовка до праці в умовах бойових дій, епідемій, пандемій та аварій.
- **Ігнорування комунікації.** Не сформовано компетенцію щодо інформування населення та влади про потенційні ризики.

Національне агентство кваліфікацій

Етапи утворення

- ✓ На офіційному сайті МОН 27 листопада 2017 року було оприлюднено проєкт Постанови Кабінету Міністрів України про створення Національного агентства кваліфікацій.
- ✓ Постановою № 1029 від 5 грудня 2018 року Кабінет Міністрів України утворив НАК, затвердив його Статут і визначив граничну чисельність секретаріату.
- ✓ 3 квітня 2019 року було затверджено персональний склад Агентства
- ✓ 10 липня — внесено зміни до його Статуту.

Національне агентство кваліфікацій (НАК) — постійно діючий колегіальний орган, що реалізує функції у сфері кваліфікацій відповідно до Закону України «Про освіту».

↑ **Ціль НАК:** узгодження потреб економіки та освіти шляхом розробки, впровадження та моніторингу Національної рамки кваліфікацій (НРК), визнання та стандартизації професійних кваліфікацій

Повноваження НАК

Відповідно до **Закону України «Про освіту»** (ст. 57) та **Постанови КМУ № 519 від 17.06.2015** має **15 основних функцій**.

- бере участь у розробленні нормативно-правових актів у сфері кваліфікацій;
- здійснює координацію діяльності зацікавлених сторін у сфері кваліфікацій;
- здійснює супровід Національної рамки кваліфікацій, у тому числі з метою її гармонізації з аналогічними міжнародними документами;
- здійснює міжнародне співробітництво у сфері кваліфікацій;
- проводить аналіз та оцінку ефективності державної політики у сфері кваліфікацій;
- здійснює супровід інформаційного забезпечення Національної системи кваліфікацій;
- створює і веде Реєстр кваліфікацій;
- **розробляє проєкт порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів і подає його на затвердження Кабінету Міністрів України;**
- **реєструє професійні стандарти та забезпечує відкритий доступ до стандартів;**
- **здійснює інформаційно-аналітичне та методичне забезпечення розроблення професійних стандартів;**
- **здійснює акредитацію кваліфікаційних центрів;**
- **розробляє критерії та процедури визнання професійних та часткових професійних кваліфікацій, здобутих у інших країнах;**
- **розробляє проєкт порядку присвоєння/підтвердження професійних та часткових професійних кваліфікацій, визнання результатів навчання осіб (зокрема, здобутих шляхом неформальної чи інформальної освіти) кваліфікаційними центрами і подає його на затвердження Кабінету Міністрів України;**
- взаємодіє з органами та установами забезпечення якості освіти;
- здійснює інші повноваження, передбачені Законом України «Про освіту» та іншими актами законодавства.

Розробка професійних стандартів

Юридична адреса: вул. Антоновича, 180, м. Київ, 03150
Адреса для листування: вул. Софіївська, 1, м. Київ, 03005
Код ЄДРПОУ: 43344220. • Тел.: +38(068) 046 70-86
• e-mail: naqa.gov.ua • <https://naqa.gov.ua>

№ 02.03/01.01-09/558

Зацікавленим суб'єктам
(за списком)

Щодо запитів на розроблення
проектів професійних стандартів

Національне агентство кваліфікацій на виконання пункту 11 Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 року № 373, повідомляє.

Заявку на розроблення проекту професійного стандарту «Лікар ветеринарної медицини із громадського здоров'я» зареєстровано 18 березня 2025 року за № 881.

Заявку на розроблення проекту професійного стандарту «Професіонал з громадського здоров'я» зареєстровано 18 березня 2025 року за № 882.

Заявку на розроблення проекту професійного стандарту «Професіонал з довкілля та здоров'я» зареєстровано 18 березня 2025 року за № 883.

Заявку на розроблення проекту професійного стандарту «Професіонал з дослідження факторів навколишнього середовища» зареєстровано 18 березня 2025 року за № 884.

Заявку на розроблення проекту професійного стандарту «Фахівець з довкілля та здоров'я» зареєстровано 18 березня 2025 року за № 885.

Заявку на розроблення проекту професійного стандарту «Фахівець з дослідження факторів навколишнього середовища» зареєстровано 18 березня 2025 року за № 886.

Відповідну інформацію внесено до Реєстру кваліфікацій.

Розробником проектів професійних стандартів є Громадська спілка «Українська федерація професійних медичних об'єднань».

У разі наявності у вас предметного інтересу долучитися до процесу розроблення зазначених проектів професійних стандартів, просимо вас надсилати відповідну інформацію безпосередньо Розробнику на адресу електронної пошти: profstandart@nuozu.edu.ua.

Заступник керівника секретаріату –
керівник загального управління

Вікторія РОМАНЮК

Хамуло Дарія + 38 063 301 74 31

18
НМУ імені О.О. Богомольця
№791 від 18.03.2025

Відповідно до листа НАК № 02.03/01.01-09/558 від 18.03.2025 р., Навчально-науковий інститут громадського здоров'я та профілактичної медицини бере участь у розробці 10 професійних стандартів, в тому числі

«Професіонал з дослідження факторів навколишнього середовища»

«Фахівець з дослідження факторів навколишнього середовища».

Пропоновані нові характеристики фахівця професіонала

Профіль діяльності

Міжгалузевий аналітик факторів довкілля в громадському здоров'ї;

- GIS-аналіз (геоінформаційні системи: карти, бази даних);
- Біомоніторинг;
- Хімічна та біологічна безпека;
- Оцінка екологічного ризику;

Soft skills

- Антикризове мислення
- Психологічна витривалість
- Етична відповідальність
- Стратегічна комунікація

У межах розробки професійного стандарту *«Професіонал з дослідження факторів навколишнього середовища»* співробітниками ННІГЗПМ запропоновані такі освітні та професійні компоненти — залежно від цільового рівня підготовки, компетентностей і галузевого спрямування:

- 1. *Освітні та вибіркові компоненти (за рівнями вищої освіти):*
- *Для ОПП 224 Технології медичної діагностики та лікування та 229 Громадське здоров'я*
- **Бакалаврський рівень (НРК 6):**
- Громадське здоров'я: моніторинг та оцінка впливу факторів довкілля
- Екологічна безпека та гігієна середовища
- Лабораторна аналітика у сфері громадського здоров'я
- Біомоніторинг та просторовий аналіз екологічних ризиків
- **Магістерський рівень (НРК 7):**
- Гігієна навколишнього середовища та екологічна епідеміологія
- Дослідження та оцінка ризиків для здоров'я населення
- Хімічна безпека та токсикологія довкілля
- GIS-технології та просторове планування у сфері здоров'я
- Аналітичні методи у біоекологічних та медико-санітарних дослідженнях

Завдання та обов'язки фахівця/професіонала з дослідження факторів навколишнього середовища

Керуються законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність органів управління і закладів охорони здоров'я, організацію системи громадського здоров'я.

МОЖЕ робити працівник:

- ✓ Організовує та проводить технічні дослідження факторів навколишнього середовища (хімічних, фізичних, біологічних, радіаційних).
- ✓ Здійснює якісний та кількісний вимір небезпечних і потенційно небезпечних факторів довкілля та біоматеріалу.
- ✓ Розробляє схему аналізу: методи, порядок відбору проб, транспортування, зберігання.
- ✓ Проводить розрахунок результатів та математичну обробку.
- ✓ Підготовлює зразки та проби матеріалів до досліджень.
- ✓ Аналізує хід дослідження та результати.
- ✓ Проводить лабораторні дослідження за хімічними методами (об'єкти навколишнього середовища, харчові продукти).
- ✓ Визначає вміст шкідливих речовин у зразках з використанням сучасної апаратури.
- ✓ Здійснює вимірювання фізичних факторів (шум, вібрація, мікроклімат, випромінювання тощо).
- ✓ Організовує калібрування вимірювальних приладів.
- ✓ Забезпечує точність та безпеку застосованих методів.
- ✓ Веде технічну документацію, планує роботу.
- ✓ Бере участь у контролі якості вимірювань (внутрішньому й зовнішньому).
- ✓ Бере участь у проведенні санітарно-епідеміологічних експертиз, обстежень, токсикологічних оцінок.
- ✓ Бере участь у наданні методичної допомоги іншим лабораторіям.

НЕ МОЖЕ / умовно обмежено (може вимагати вищої кваліфікації або специфічних повноважень):

- ✓ Проводити розробку випробування щодо гігієнічної сертифікації, державної реєстрації речовин та продукції (це компетенція спеціалізованих наукових або державних установ).
- ✓ Проводити арбітражні дослідження (виконується уповноваженими незалежними експертами або в рамках процедур сертифікації).
- ✓ Впроваджувати систему управління якістю за ISO (може брати участь, але повна відповідальність — за фахівцем з якості чи керівником лабораторії).
- ✓ Акредитувати лабораторії (може бути залученим, але процес координується відповідними органами акредитації).

Кваліфікаційні вимоги до фахівця/ професіонала

вища освіта другого (магістерського) рівня

➤ **спеціальностями:**

E2 «Екологія»,

E3 «Хімія»,

E5 «Фізика та астрономія» галузі знань E «Природничі науки»,

E1 «Біологія» галузі знань E «Біологія»,

G «Хімічні технології та інженерія»,

G21 «Біотехнології та біоінженерія» галузі знань G «Хімічна та біоінженерія»;

➤ **спеціалізації** I8.02 «Промислова фармація» спеціальності I8 «Фармація, промислова фармація» галузі знань I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»;

➤ **післядипломна спеціалізація** за спеціальністю «Лабораторні дослідження факторів навколишнього середовища».

Очікуванні результати впровадження професійних стандартів

- **Швидке реагування.** Підвищення оперативності в сфері довілля і здоров'я.
- **Новий тип фахівців.** Аналітик ризиків, модератор дій, комунікатор змін.
- **Відновлення довіри.** Зміцнення довіри суспільства у критичні моменти.
- **Європейські проєкти.** Зміцнення кадрового потенціалу для міжнародної співпраці.

Висновки та заклик до співпраці

- ❖ **Екологічна грамотність – фундамент.** Громадське здоров'я без неї – це будівля без основи.
- ❖ **Формування нового лідера.** Ризик-орієнтоване мислення як основа професії.
- ❖ **Запрошення до співпраці.** Об'єднання зусилля для системного розвитку фахівців (ННІГЗПМ з ІГЗ ім.Марзєєва та ІВО НАПН України)

Інтеграція нових програм

Впровадження у навчальні заклади України та партнерські інституції

Моніторингова оцінка

Аналіз ефективності та постійне удосконалення кваліфікацій

Розвиток міжнародних зав'язків

Співпраця з європейськими та світовими організаціями охорони здоров'я

Аудит освітніх програм.
Перевірка медико-екологічного напрямку.

Впровадження освітніх програм. Запровадження із вересня 2025 р. програму G21 «Біотехнологія та біоінженерія» в НМУ імені О.О. Богомольця.

Розробка проєктів проф. стандартів з формуванням експертної групи. Науковці НМУ ім.О.О. Богомольця, ІГЗ ім. Марзєєва та ІВО НАПН України.

Заплановано розробку :

Професійні (післядипломні / сертифікатні) програми для БПР:

- Методи оцінки і прогнозування факторів ризику для здоров'я
- Контроль якості у санітарно-гігієнічних лабораторіях
- Основи гігієнічної експертизи та сертифікації продукції
- Токсикологічний аналіз у лабораторній практиці
- ISO 17025: впровадження стандартів у лабораторній діагностиці
- Санітарно-епідеміологічний нагляд: нові вимоги та інструменти

Дякую за увагу!